יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

עין משפט נר מצוה

קכו א ב מיי' פ"ג מהל' יסוד"ת נלכה ג ועי' במ"מ ובלח"מ סמג עשין נא טוש"ע אה"ע סי' קנו סעיף יז:

קכח ג מיי' פ"ב מהל' גירושין הלכה ה סמג עשין ג טוש"ע אה"ע סי' קנב סעיף ח:

קכט ד מיי' פ"ב מהל' עדות הל' ג ועי' בהגהות וכל"מ סמג לאין ריש טוש"ע חו"מ סי' לד סעיף כו:

רבינו גרשום

יש לי בנים. במדינת הים: נאמן ומוחרת אשתו להנשא: יש לי אחים אינו נאמן. לאוסרה לעלמא: התם. משום הכי איכא למימר דנאמן דלא מוחזק לן בנויה דאית ליה אח: הבא. במתני' אע"ג דאתחזק באחי ואיכא למימר משום הכי אמר זה בני דלא כעי דעבלה איתתיה קמייהו ליבום אפי' הכי נאמן: מריה דאברהם. מתניה: תלי תניא בדלא תניא. דהא דקא תני במתני' האומר זה בני נאמן רשנויה היא תלי במימרא דהא דקאמר בעל שאמר גרשתי זקוקה ליבום מימרא בעלמא היא ולא משנה. והיכי תלי מימרא במשנה משום דרב יוסף חולה היה ושכח תלמודו באונס היה מתניה בעצמו היאך תלה רב יהודה רבו תניא בדלא תניא. אלא דאי לעולם לא אמר לי כי הא מלתא דלא תלה משנה במימר'. אלא הכי אתמר אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל כו' הואיל ובידו לגרשה. בפנינו דאינה זקוקה ליבם להכי אמר מתני' זה בני נאמן דאמרינן הואיל ובידו לגרשה ולפושרה מה לו לשקר היכא דאמר זה בני ושעם של משנתנו משום הואיל הוא ולאו משום מימרא כשאמר בעל גירשתי דלא ידעי דקושטא קאמר. אי לאו משום דאמר' הואיל ובידו לגרשה לפנינו: והואיל ושעם משנתנו דבאומר זה בני [נאמן] משום האי טעמא הואיל ובידו לגרשה. בעל נמי שאמר גרשתי דנאמן טעם דמשנתנו הואיל ובידו לגרשה: מנפח רב ששת. מפיח בידיה: אול ליה הואיל דרב יוסף. דאמר הואיל ובידו לגרשה אינה עיקר השתא דרב יצחק ב"ר שמואל קתני דאינו נאמן: לא קשיא כאן לפמרע כאן לחבא. הכי פירושא אם ניתה אשתו ובתר הכי קאמר גירשתיה קודם שזיתה כדי לפושרה ממיתה אין נאמן דאיכא למימר מחפה הוא עליה. אבל אם קודם שזיתה אמר גרשתי את אשתי נאמן. אבל הא מיבעיא לן זיתה למפרע ואחר כך אמר גרשתי וחזרה וזיתה אחר כך מהו להימניה להבא. לזנות קמא אינו נאמן דאיכא למימר כדי לחסות עליה קאמר אבל מי מהימנינן ליה דאמרינן בכזנות שני כבר היתה פנויה הואיל ואמר קודם לכן גרשתי. ח) אבל בזנות ראשון דשוב אמר גרשתי אינו נאמן. אי לא פלגינן דבורא הואיל ואין נאמן מזנות ראשון דלחסות קאמר כך אינו נאמן למוחרת משני: הוא. הבעל עצמו: ואחר. עד עמו: מצטרפין להורגו. לאותו נוקף דהבעל רחוק הוא לגבי נוקף ונאמן להעיד עליו עם עד שני: ואין מצטרפין להורגה. לאשתו דקרוב לאשתו

ח) נראה דל"ל ודוקא על זנות ראשון דשוב אמר יכו'

מסורת הש"ס

ג) קדושין סד., ב) כתובות כ. שבת כב. [עירובין עב:]. ג) [לקמן קלה. ע"ש]. ד) [סנהדרין מג.]. ה) [ניטין סד.]. ו) סנהדרין י.. ז) מ"ל לאזוקה.

גליון הש"ם

תשב"ם ד"ה הבא כו' בלא עדים. תמוה לי הא בנדמה דידעינן בודאי דהיתה מוחזקת בח"מ ואפ"ה נאמן נמיגו דכיון לגרשה. ונקט יש לחלק דבגרשתי בכל רגע ורגע בידו לסלק החזקה בח"מ ע"י גירושין אבל יש לי בנים דהוא ענין אחר אפילו בידו אף בידו לסלק החזקה ע"י גירושין מ"מ כמה שמבלין ע"י יש לי בנים אינו נאמן. ודיוקא דמ"מ אין לפנינו מומחני' דבגרשתי נאמן הא אפי' ומומחני' רק בלא אחזקה לאיסורא בפרים ולע"ם:

הגהות הב"ח

(א) נמי' הכי אמתר אמר שמואל כל"ל ותיבות אמר רב יהודה נמחק: (ב) תשב"ם ד"ה ומשני כתם וכו' לאו כל כמינייה דאמרי דהכא דבוריה לאחזוקה. נ"ב פי' דבוריה דסלק שאמר יש לי בנים: (ג) תוס' ד"ה ליזרשו וכו' נוסף לא היה נאמן:

מוסף רש"י

יש לי בנים. ואין אשתו זקוקה ליבם (קדושין סד.). יש לי אחים. זקוקה ליבם, והיא היתה עד הנה נחוקת שלינה זקוקה (שם). מריה דאברהם. לשון תמיה הוא (שבת כב.) תמה על דברי רבו ואמר מריה דאברהם מה זה היה לשמואל לומר כן, ועוד שהלה רב יוסף הנכה תלמודו ומוחה על דברי הלמשנים (כתובות ב.). מנפח רב ששת בידיה. לומר דיוה הוא זה שלאמרת (סנהדרין מג.). בעל שאמר גרשתי את אשתי נאמן. דמה לו לשקר הרי בידו לגרשה (ניטין סד.). להורגנו ולא להורגה. לפי שקרוב הוא אצלה, ואע"ג דמהימנינן ליה בכולי מהמנינן ליה לגבי אשתו, והייט פלגינן דיבורא, דהא חד דיבורא הוא ולגבי אלי מהימנן ולא מהימנן לגבי אלי (מהרי"ן ר.).

רבינו גרשום (המשך)

אלמא פלגינן דבורא לגבי נוקף נאמן ולגבי אשתו אינו נאמן: ומשני נוקף ואשתו תרי גופי נינהו. ומשום הכי פלגינן דבורא אבל בחד מלתא כי האי מלתא דעלעיל דזיתה וזיתה לא פלגינן ואינו נאמן להבא הואיל ואינו נאמן לפמרע

ליורשו פשיטא. דאנכסים שנפלו לו כשהוא גוסס לא (ג) יכול נאמן אע"ג דלענין בכורה נאמן היינו משום שלאוי ליורשו שהרי בידוע שהוא בן אבל הכא דלא ידעינן אם הוא ראוי ליורשו או לא אינו נאמן: **הואיל** ובידו לגרשה. אע"ג דהתם מגו לא מהימנא שאם היה מגרשה היה פוסלה מן הכהונה והשתא שאומר זה בני לא פסיל לה מ"מ מהיב מגו לפטירה מינס: **אזל** ליה הואיל דרב יוסף. ולא אמרינן הואיל ובידו לגרשה דס"ד השתא דאין נאמן לומר גרשתי אשתי וא"א ס"כ מ"ט דמתני' דזה בני נאמן וי"ל דדוקא לענין שאמר גרשתי לא אמר מגו הואיל ובידו לגרשה משום דאם איתא דגרשה אית לה קלא ולכך אינו נאמן אבל זה בני נאמן במגו דהואיל ובידו לגרשה דיכול להיות שיש לו בן ואין ידוע לעולם:

למפרע אין נאמן. מימה דמאי קמ"ל פשיטא דאין נאמן לומר למפרע גרשתי אשתי אשם היה נאמן מה הועילו חכמים בתקנה שתקנו זמן בגיטין שלא יאפה על בת אחותו אם מזונה אחתיי (גיטין דף יז.) דלעולם יאפה שיאמר גרשתיה קודם הזעות ויהיה נאמן בשלמא למ"ד בסמוך דלא פלגינן דבורא אתי שפיר דאצטריך לאשמועינן דאפי' מכאן ולהבא אין נאמן כשאומר גרשתי מקודם אבל למ"ד פלגינן דבורא ונאמן מכאן ולהבא אלא למפרע דוקא אין נאמן קשה דמנלא דפשיטא היא:

פלוני בא על אשתי. מילתיה דרבא היא בפ"ק דסנהדרין (דף י. ושם) וקאמר התם מהו דתימא אדם קרוב אצל עצמו אמרינן אבל אצל אשתו לא אמר קמ"ל וקשה לר"ל מיים דפשיטא הוא דאדם קרוב אצל אשתו כדאמרן בזה בורר (שם דף מ:) ויש לומר דאף על גב דפסול לעדות הוא להעיד על אשתו כשאומר פלוני בא על אשתי הוה אמינא ממון שנאמן על פלוני נאמן נמי עליה: מזיא

ליורשו פשיטא לפטור את אשתו מן היבום אצטריכא ליה הא נמי תנינא [6]**מי שאמר בשעת מיתתו יש לי בנים נאמן** [7]**איש לי אחים אינו נאמן נאמן התם דלא מוחזק לן באח הבא** [8]**אף על גב דמוחזק ליה באח אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל מפני מה אמרו זה בני נאמן הואיל ובעל שאמר גרשתי את אשתי נאמן** [9]**א"ר יוסף מריה דאברהם תלי תניא בדלא תניא אלא אי אתמר הכי איתמר** [10] **א"ר יהודה אמר שמואל מפני מה אמרו זה בני נאמן הואיל ובידו לגרשה אמר רב יוסף השתא דאמרת אמרינן הואיל בעל שאמר גרשתי את אשתי נאמן הואיל ובידו לגרשה** [11]**כי אתא רב יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן בעל שאמר גרשתי את אשתי** [12]**אינו נאמן** [13]**מנפח רב ששת בידיה אול ליה הואיל דרב יוסף איני והא** [14]**א"ר חייא בר אבין אמר רבי יוחנן בעל שאמר גרשתי את אשתי נאמן לא קשיא כאן למפרע כאן להבא איבעיא להו אמר למפרע מהו להימוניה להבא מי פלגינן דבורא או לא פלגינן דבורא רב מארי ורב זביד חד אמר פלגינן וחד אמר לא פלגינן מאי שנא מדרבא** [15]**דאמר רבא** [16]**איש פלוני בא על אשתי הוא ואחר מצטרפין להורגו ולא להורגה בתרי גופי פלגינן בחד גופא לא פלגינן ההוא**

דקתני יש לי בנים נאמן יש לי אחים אינו נאמן בדלא מוחזק לן לא באחי ולא בבני כדפרישית הלכך אמר יש לי בנים לאחזקה קמייתא הוא דמוקי לה הלכך נאמן וכ"מ דאפי' אי אתי אח לאחר מכאן ואמר אחוהי דמיתתא הויא (ב) לא כל כמייניה דאחהי דבוריה [1][לאחזוקי] לאחזקה אמר יש לי אחין ואין לי בנים לאו כל כמייניה דמפיק לה מאחזקה: **הכא.** אתי לאשמועינן דאע"ג דמוחזק לן בגויה דאית ליה אחי אם היה חזקה בעלמא [2]בלא עדים אפ"ה אי אמר זה בני נאמן לפטירה מיבום וכדמפרש טעמא לקמן מגו דאי בעי פטר לה בגט והלכך מה לו לשקר דסד"א לא אתי מה לי לשקר ומרע ליה לחזקה קמ"ל נאמן. והאי דקתני זה בני נאמן ה"ה דאי אמר יש לי בנים נאמן להתירה אלא משום סיפא דקתני לא אצטריך ליה למיתני זה אחי אינו נאמן לאשמועינן דאמת לו מחלקו הוא נאמן ולא לירש עם שאר אחין תנא נמי ריש בבני אלא לענין לירש עם אחיו קאמר דאינו נאמן ח"ג איכא למימר דהכי קאמר דאינו נאמן לאסרה אם היא בחזקת מותרת כגון דלא מוחזק לן לא באחי ולא בבני: **גמ' אמר רב יוסף מריה דאברהם כו'.** כל יוסף אלה ושכח תלמודו כדאמרי' במסכת נדרים (דף מא.) ושמועות ששמע מרב יהודה רבו קודם חליו ועכשיו מתקשה בהן היה נותן לב לבו ותמה אם שמע כן והיה מתרגן מדעתו וה"ק רבשע"ע אפשר ששמעתי מרב יהודה שיטוי גדול כזה דאלי תניא המשנה דקתני זה בני נאמן תולה טעמא בדלא תניא בדבר שאינו במשנה ובברייתא הך דבעל שאמר גרשתי את אשתי דמימרא בעלמא היא וגם היא לריכה טעם אחר ומולה את העיקר בטפל לו: **אלא אי.** אמר לי רב יהודה הכי אמרה: **אמר שמואל הואיל וכו'.** [3]**בעל שאמר גרשתי אם אשתי נאמן.** לפטירה מיבום: **אינו נאמן.** דאם איתא דגרשה קלא איתי לה למלתא הלכך לא אמרי' מה לי לשקר דכמה לי לשקר במקום עדים דמי ומיהו כי אמר זה בני נאמן דהתם ודאי איכא למימר הואיל ובידו לגרשה: **מנפח בידיה.** דרך שחוק כאדם שמנפח קש מתחת ידיו ומשליכו לאחוד כלומר כזה הרוח שהלך כך אבד טעמו של רב יוסף: **הואיל דרב יוסף.** דאמר בעל שאמר גרשתיה. ומיהו הואיל דשמואל איתיה דהא ודאי מלי מגרש לה: **למפרע.** אם עמד לפניו באחד באייר ואמר גרשתי את אשתי מאחד בניסן אינו נאמן להחזיקה כמו מגורשת למפרע שאם יבואו עדים אמרי כן שיאמרו אנו ראינו שזיעתה בט"ו בניסן תדון במנק כדין אשת איש דאין הבעל נאמן לעשותה מגורשת למפרע שהרי אין כאן מגו שהרי אינו יכול עכשיו באחד באייר לעשות לה גט שתגרש בו למפרע מקודם זמנו: **כאן להבא.** אם אמר גרשתי את אשתי סתם א"נ עכשיו גרשתי אינו מעיד עליה למפרע ולא נפקא מינה אלא לקטרה מכאן ולהבא אין לזנות בין ליפטר מיבום וגם להנשא לכל מי שתרצה בחיי בעלה דמה לו לשקר הא אי בעי מגרש לה בפנינו ואכתי לא אזל לה הואיל דרב יוסף לגמרי דלהבא מיהא אמרינן הואיל: **איכביא להו אמר למפרע מהו להימוניה להבא.** כלומר הא פשיטא לן דהיכא דאמר למפרע לא מהימנן לגבי זנות דמפרע דהא ליכא מגו ואם אמר עכשיו גרשתי דלא נפקא מינה אלא להבא ודאי מהימנינן ליה דהא אי בעי מצי מגרש לה ומה לו לשקר אבל הא קמבעיא לן היכא דקאמר למפרע כלומר זה לי יום שגרשתי את אשתי מהו להימוניה לפטירה מזנות דלהבא איכא למימר מגו דמה לו לשקר לפטירה להבא בטעמא גרושין דלמפרע הא אי בעי מצי מגרש לה השתא: **מי פלגינן דבורא.** דכמאי דאמר גרשתי מהימנינן ליה ותפטר אשתו מכאן ולהבא וכמאי דאמר זה לי יום דהיינו למפרע לא מהימנינן ליה דליכא מגו: **או לא פלגינן דבורא.** אלא כיון דלא מהימנינן ליה בגירושי מפרע משום דאין בידו לעשות וליכא מגו נמלא שלא גירש אשתו למפרע והשתא נמי לא גירש דאיהו לא טעין אלא גירושי מפרע אבל טעינן ליה בתמיה. והלכך כל היכא דאמר בעל גרשתי אתמול לא מהימנינן ליה כלל דמגו דלא מהימן לגבי מפרע לא מהימן להבא דלא פלגינן דבורא ולא משכחת לה דמהימן אלא היכא דאמר בתמה גרשתי את אשתי א"נ עכשיו גרשתי את אשתי דמהימנינן אחוליה דבוריה דכיון דלא נפקא לן אמעשה דלשעבר כלל אלא אהניהו דלהבא מה לו לשקר הרי יכול לגרשה. כן נראה בעיני: **דאמר רבא.** בעל שאמר בפני ב"ד: **פלוני בא על אשתי הוא ואחר מצטרפין להורגו.** לבועל ולא להורגה דאלו אשתו אינו פסול הוא לעדות אלמא פלגינן אי עדות דלבועל מהימן לאשה לא מהימן: **בתרי גופי.** בועל ואשה פלגינן לגבי בועל אנו מאמינין כל העדות: **בחד גופא.** למפרע ולהבא נאשה אחת: ההוא

ח) נראה דל"ל ודוקא על זנות ראשון דשוב אמר יכו'

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com